

tografice a clădirilor în cauză, cât și pentru recuperarea, depozitarea și valorificarea elementelor rezultate.

*
*
*

Ținându-se seama de importanța social-culturală, precum și de valoarea materială și spirituală a monumentelor de cultură, au fost organizate numeroase manifestări de cunoaștere și popularizare a lor, cu precădere a celor cu semnificație probatorie pentru demonstrarea etnogenezei, continuității și unității naționale și spirituale a poporului român, fie prin sesiuni științifice la nivel național sau județean, fie prin publicarea în volume speciale sau în reviste de largă circulație a unor obiective și ansambluri monumentale de interes deosebit. Rezultatele celor mai spectaculoase și valoroase cercetări în domeniul conservării, restaurării și punerii în valoare a monumentelor de cultură au văzut lumina tiparului la un nivel de înaltă exigență științifică, în primul rând, în paginile revistei de față, prestigioasă publicație românească de specialitate, precum și în revista „Arhitectura” sau în diverse edituri, între care menționăm: „Meridiane”, „Științifică și Enciclopedică”, „Tehnică”, „Sport-Turism”, „Dacia” și altele.

Susținute și fructuoase acțiuni de cunoaștere și popularizare a monumentelor de cultură s-au realizat și prin cuprinderea unor importante monumente arheologice de artă și de arhitectură, inclusiv a celor memoriale de eroi, în principalele trasee turistice organizate de către ministerul de resort în întreaga țară.

Ținându-se seama de rolul educativ-formativ al monumentelor de cultură s-a urmărit implicarea directă a tineretului în procesul de ocrotire a acestora. În acest sens, au fost atribuite spre întreținere și punere în va-

loare prin muncă patriotică numeroase obiective cu valoare istorică și artistică, rezervații arheologice, ansambluri arhitecturale sau monumente și cimitire de eroi unor organizații de pionieri și tineret din școli, instituții și întreprinderi.

*
*
*

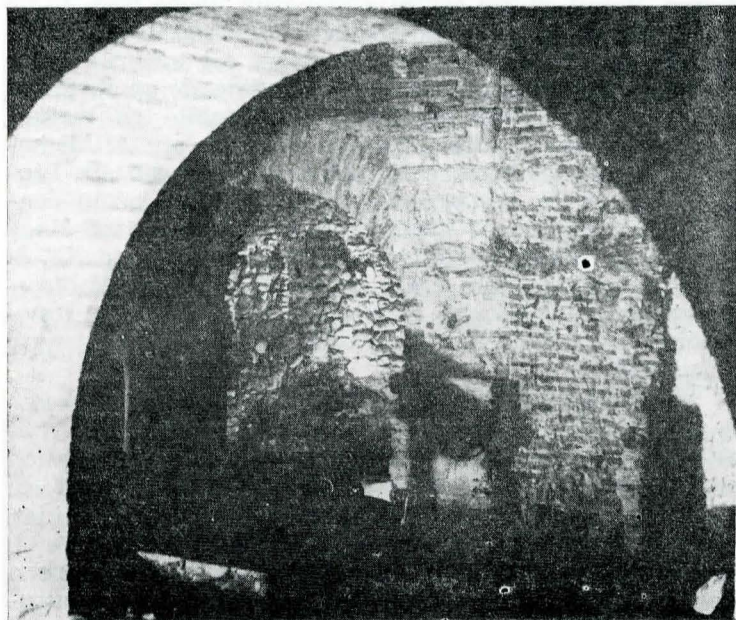
Prin însuși umanismul care o caracterizează, societatea socialistă este indisolubil legată de o permanentă și responsabilă preocupare pentru ocrotirea monumentelor de cultură din țara noastră, ca parte integrantă a patrimoniului cultural național. Această grijă se bazează în primul rând pe considerentul axiomatic că poporul român a îmbogățit aceste meleaguri cu nenumărate construcții ale căror admirabile podoabe arhitecturale, sculptate sau zugrăvite au ajuns astăzi la o largă recunoaștere și prețuire atât în țară cât și peste hotare. În același timp, monumentele istorice și de artă reprezintă pentru poporul nostru nu numai mărturii elocvente ale trecutului său istoric, ale existenței și continuității sale multimilenare pe acest teritoriu, dar și strălucite dovezi ale bogăției sale spirituale și impresionantei puteri de creație, care l-a caracterizat dintotdeauna. Totodată, aceste importante vestigii ale istoriei naționale sînt purtătoare în contemporaneitate ale unor înalte funcții sociale și estetice, îmbogățind orizontul spiritual și de cunoaștere al oamenilor muncii, în special al tinerei generații, contribuind în mod hotărîtor la educarea lor patriotică.

Dr. arh. CRISTIAN MOISESCU,
referent de specialitate în Consiliul
Culturii și Educației Socialiste

ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII DE OCROTIRE A MONUMENTELOR BUCUREȘTENE

Capitală a patriei, Bucureștii cuprind cea mai importantă concentrare de monumente, locuri istorice, obiecte de patrimoniu cultural național din țară. Existența multimilenară a colectivităților autohtone, devenirea ca reședință domnească a Țării Românești, capitală a României și metropolă a patriei socialiste se resfrîng nemijlocit și în categoria valorilor materiale și spirituale care depășesc interesul strict local. În prezent, lista obiectivelor susceptibile a fi incluse în evidența monumentelor la București atinge cca 800 obiective, exemplificînd astfel

Vestigiiile Curții Domnești din București; subsolurile palatului Domnesc

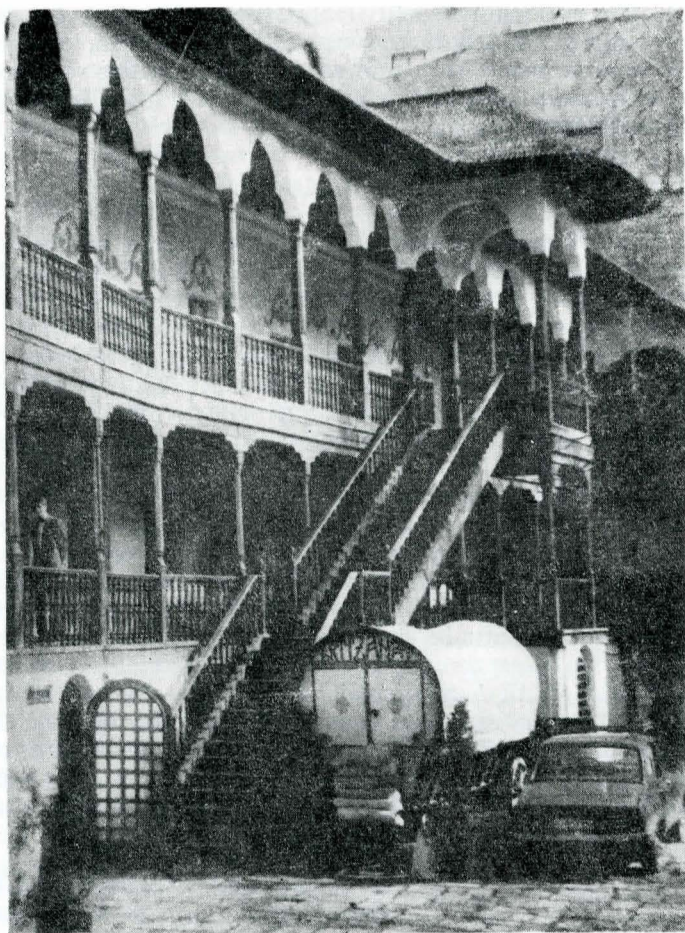
cu cîteva zone de rezervații precum: Curtea Veche, Lipscani, Bd. Ana Ipătescu, Cotroceni ș.a. Practic sînt prezente toate marile categorii de monumente: arheologice, istorice, arhitectonice, memorialistice, artistice ș.a.

În condițiile amplelor remodelări urbane care tind să dea Bucureștilor dimensiunile firești ale unei capitale menite să reflecte succesele istorice ale contemporaneității, se pune tot mai stringent și problema monumentelor și nu numai a acestora.

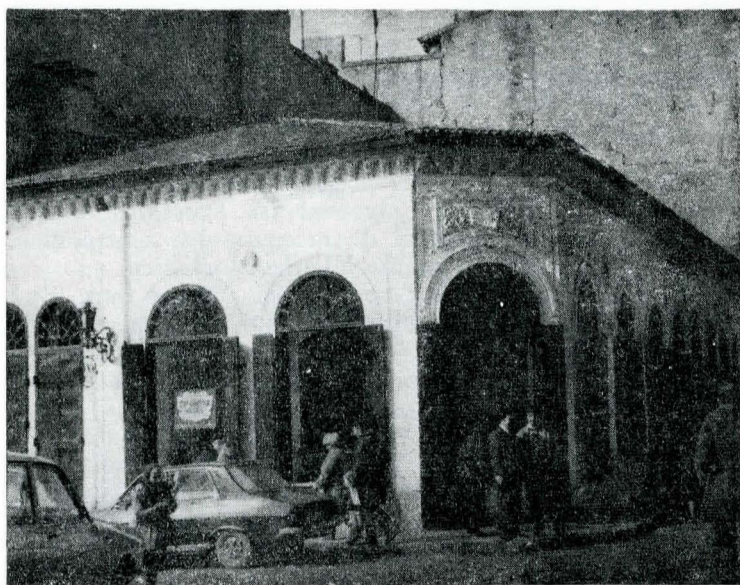
După cum se știe, în trecutul îndepărtat, toate văile de-a lungul cursurilor de riuri din centrul Cîmpiei Române, fiind îndelung și intens locuite, sînt păstrătoare de situri arheologice. Or, în condițiile amenajării complexe a Dîmboviței și salbei de lacuri pe Colentina, construirii Canalului Dunăre-București și a ramificațiilor acestuia, s-a impus o amplă acțiune de depistare, cercetare și conservare a mărturiilor arheologice. O contribuție însemnată, în afara întreprinderilor beneficiare, au adus studenții și cadrele didactice de la Facultatea de Istorie-Filozofie, prezenți pe șantiere, în cadrul perioadelor de practică în producție.

Capitala a fost primul oraș din țară care a aplicat metoda translării de monumente religioase și laice. Este vorba de monumente ca Schitul Maicilor, cu arhitectură post-brîncovenească, și Olari, singura mărturie, în această zonă, a breslei ceramiștilor bucureșteni din evul mediu, Sf. Ilie—Rahova, cu picturi datorate lui Gheorghe Tattarescu, Sf. Ștefan (sec. XVIII), „Cuibul cu barză”, palatul sinodal ș.a. O importanță deosebită, din punct de vedere patrimonial și tehnic, a prezentat-o translarea ctitoriei lui Mihai Viteazul (sec. XVI), unica de fapt în București, datorată voievodului apărător și unificator de țară.

Concomitent cu dotarea Capitalei cu peste 600 000 noi apartamente s-au întreprins măsuri de prelevare a

Hanul Manuc; latura de nord a curții interioare

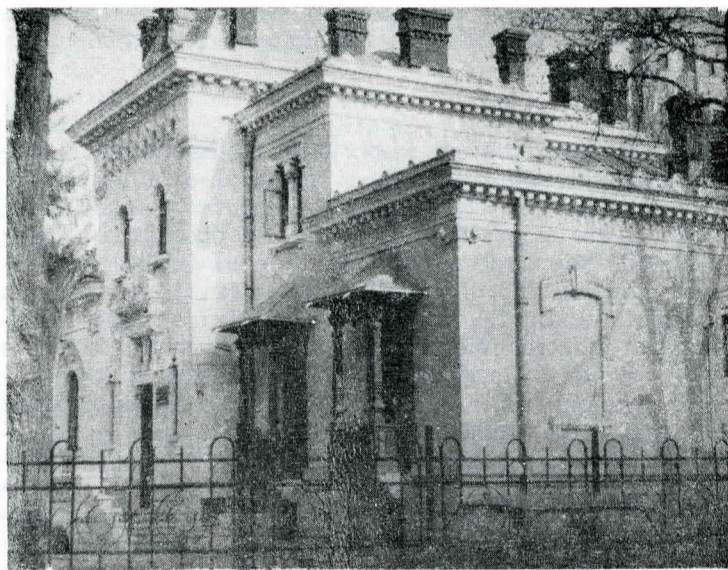

Cafeneaua Veche (secolul al XIX-lea) din zona Curtea Veche

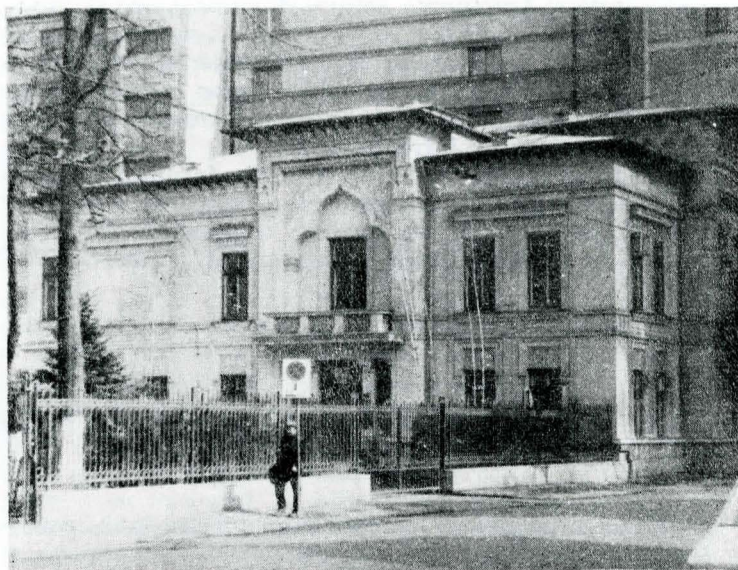
unor zone de rezervație, de identificare a unor clădiri cu valoare de patrimoniu.

Porțiunea cuprinsă între cheiul stîng al Dîmboviței, Bd. 1848, str. Blănari, str. Smîrdan, cu un lot de cca 200 imobile, alcătuiește rezervația istorico-arhitectonică Curtea Veche. Se cuprind aici străzi vechi populate, altădată, de meșteșugari și negustori al căror profil se regăsește în nomenclatura străzilor: Șelări, Șepcari, Covaci, Lîpscani, Băcani, Blănari, Căldărari etc.

Elementul central al zonei este Curtea Domnească, a cărei suprafață ocupă 25 000 mp. Cercetările din anii 1969—1972 au condus la identificarea vestigiilor celor două cetăți din sec. XIV—XV, a zidurilor palatului domnesc, a unor clădiri componente ale vastului ansamblu arhitectonic. Așa a fost posibilă precizarea Palatului Coconilor și al Doamnei (început de veac XVIII), din str. Soarelui, a tribunalului vechi înglobat, ulterior, în caroul

Vila Mathilda (1887), ale cărei arhitectură și picturi murale, purtînd semnătura lui Ștefan Luchian, au fost restaurate în ultimii ani

Casa Angelescu, recent restaurată, din str. C.A. Rosetti

Hanului Manuc, a clădirii corpului de gardă, a băii domnești, a zidurilor de demarcare a Curții pe laturile de sud, vest și est ș.a. **În prezent sînt într-un stadiu înaintat proiectele pentru consolidarea și restaurarea fiecărei clădiri aflate în zona respectivă și se încheie proiectul de restaurare a Hanului Gabroveni.**

Au intrat deja în conștiința bucureștenilor Hanul Manuc, Hanul cu Tei (1833), Cafeneaua Veche (sec. XIX), Palatul Ghica-Tei, Curtea Stîclărilor ș.a. restaurate într-o îngrijită manieră. Actul de restaurare s-a extins și asupra altor construcții dotate cu elemente de pictură sau sculptură: vila Mathilda (1887), împodobită cu pictură murală de către Ștefan Luchian, casa din str. J. Michellet, 8, pictată de Nicolae Vermont, clădirea din str. Lîpscani, nr. 18-20, restaurantul Caru cu bere, acum centenar, casa din str. Nuferilor, 7, biblioteca de pe lîngă Spitalul de oftalmologie, casa Angelescu din str. C. A. Rosetti și multe altele. De o frumoasă apreciere se bucură restaurarea Palatului Șuțu (1832—1834) în care funcționează de trei decenii Expoziția permanentă de istorie a Capitalei.

Toate monumentele (de cult) cu valoare istorică existente în prezent au cunoscut lucrări de întreținere, consolidare sau restaurare, unele dintre ele redobîndindu-și înfățișarea de început: Sf. Gheorghe-Nou, marea ctitorie a lui Constantin Brîncoveanu; Răzvan, lăcaș terminat, conform pisaniei recent descoperite, în 1706; Plumbuita, (restaurare arhitectură și pictură), mănăstire în care a funcționat, în secolul al XVI-lea, prima tipografie bucureșteană; Mărcuța; marele ansamblu arhitectonic monas-

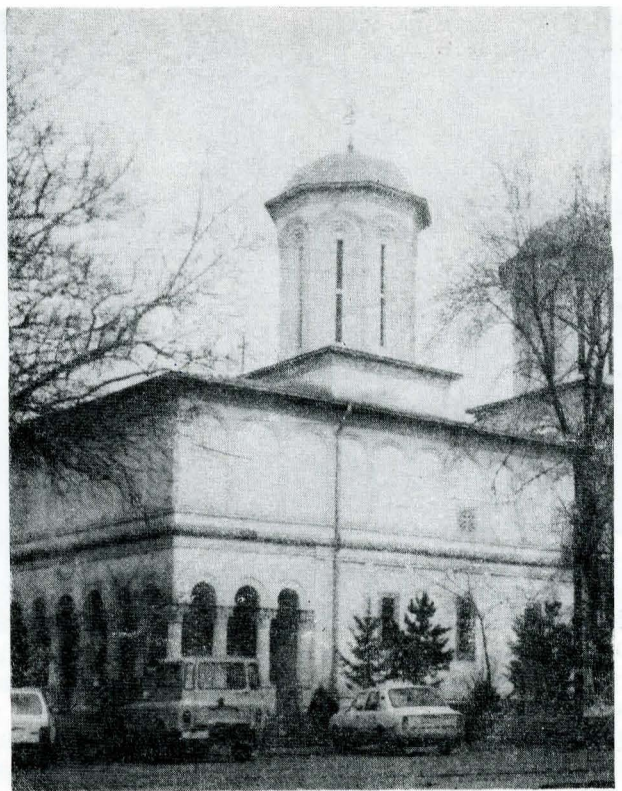
Clădirea din str. Lipscani nr. 18—20, restaurată în anul 1983.

tic de la Cernica; Radu Vodă (sec. XVII); Colțea (sec. XVII) ș.a. Integrarea acestor edificii în noul peisaj urbanistic, în care își fac loc astăzi și bulevarde corespunzătoare fluxului firesc de circulație, în care Capitala primește noi și mari ansambluri și complexe lucrări: Metroul, canalizarea Dîmboviței, construcțiile Centrului civic, reclamă adoptarea unor soluții deosebite și grijă din partea întregii colectivități bucureștene. Semnificația monumentelor de aici depășește cu mult interesul local. Ele aparțin națiunii, căci vin din istorie și oglindesc istoria zbuciumată, dar eroică a poporului nostru.

La București funcționează un puternic Oficiu de patrimoniu cultural național, alcătuit din istorici, istorici de artă, arheologi, arhitecți, numismați, specialiști cu pregătire în etnografie și artă populară ș.a. Acestora li se alătură specialiștii secțiilor de istorie, artă, restaurare ai Muzeului de Istorie și Artă al municipiului București, în așa fel încît în problemele de patrimoniu cultural național este angajat întregul personal de specialitate al muzeului. Pornindu-se de la realitatea amplorii fără precedent a transformărilor edilitar-urbanistice s-au impus cercetarea și teaurizarea de date, atît în ceea ce privește monumentele cît și întregul fond construit. Practic, tot ce se află într-o zonă aflată în stadiul de modernizare se cercetează atît în teren cît și în arhive, în izvoare cartografice, se fotografiază și se întocmesc, conform Decretului 120/1981, materiale documentare de specialitate.

În prezent, „Arhiva istorică contemporană” reflectă casă cu casă, pe fronturi stradale, așa cum arătau în momentul începerii noilor lucrări, de exemplu: Calea Moșilor, Calea Călărașilor, Calea Dudești, Calea Rahovei, Calea Văcărești, străzile limitrofe ș.a.

Monumentele din segmentele respective au fost și ele studiate și li s-au întocmit documentare mai ample. Pe linie arheologică, precum în întreaga țară, și la Bucu-

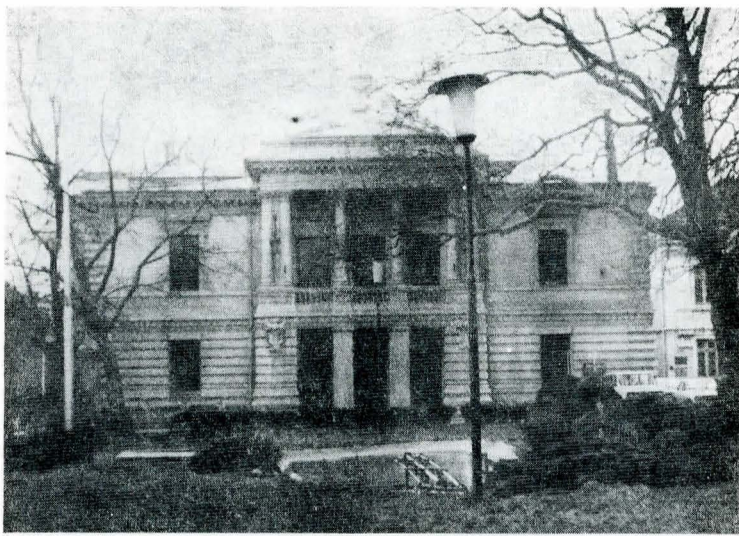
Biserica Sf. Gheorghe Nou, recent restaurată pe baza proiectului arh. Ștefan Balș și a sugestiilor arh. H. Delavrancea

rești se efectuează cercetări de suprafață, sînt deschise secțiuni arheologice care conduc la descoperirea unor importante mărturii istorice. Nu peste mult timp Capitala va beneficia de o situație, aproape completă, privind zestrea ei arheologică. Specialiștii O.P.C.N. — M.B. apreciază necesitatea executării unor lucrări de restaurare și oferă asistență de specialitate, îndrumă și studiază documentațiile de restaurare și urmăresc, conform legislației în vigoare și a recomandărilor C.C.E.S., activitatea șantierelor respective, fiind implicați în avizarea devizelor și stabilirea celor mai potrivite metodologii.

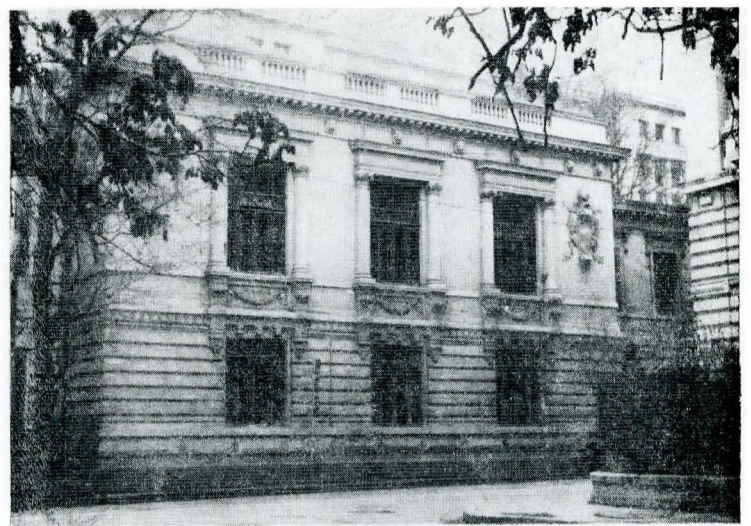
În ultima perioadă s-a declanșat o mai largă activitate privind hinterlandul rural bucureștean. Există o bună colaborare cu Secția de arhitectură și sistematizare-proiectare a municipiului, cu D.G.D.A.L., Institutul de Proiectare „Proiect”, București, Consiliul Național al Apelor și cu institutele și instituțiile subordonate pe linie hidrotehnică, Departamentul Cultelor și Arhiepiscopia, cu consiliile populare comunale. În prezent, este în plină desfășurare campania de informare a cadrelor cu răspundere din localitățile Sectorului Agricol Ilfov asupra valorilor patrimoniale aflate în raza lor și îndatoririlor ce le revin.

Fișarea științifică a fiecărei piese sau obiectiv, în parte, concură la obținerea unei situații naționale. Această bancă de date realizată de C.C.E.S. prezintă o multiplă importanță, cu implicații în evidența și valorificarea patrimoniului cultural național.

În fiecare an, O.P.C.N. — M.B. organizează prestigioase sesiuni de comunicări științifice, făcînd cunoscute preocupările și cercetările referitoare la patrimoniul istoric și arhitectural al Capitalei, la care sînt invitați și posesorii bunurilor de interes patrimonial. Au apărut, deja, sub semnătura specialiștilor Oficiului bucureștean, volume, studii, au fost elaborate comunicări prezentate la întâlniri de specialitate în Capitală și în țară pe baza cercetării patrimoniului cultural. S-a făcut mai puțin pe linia valorificării expoziționale a acestor valori, popularizării lor prin presă, radio, TV.

Casa Vernescu, recent restaurată

Casa Vernescu, fațada din Calea Victoriei

Sarcina fundamentală, în momentul de față, este respectarea, prin aplicarea cu strictețe, a normelor legale privind patrimoniul cultural. Calitățile lui de unicat, de mărturie directă a continuei deveniri, a capacității creatoare a poporului nostru, obligă întreaga națiune la vegherea și conservarea patrimoniului cultural național. Valoarea lui istorică, artistică, arhitecturală și materială, parte intrinsecă a avuției întregului popor, va fi în creștere permanentă. De aceea se impune antrenarea tuturor contemporanilor la opera de alcătuire și de apărare a acestor bunuri, de la temeinica popularizare a normativelor legale, aplicarea recomandărilor C.C.E.S. privind conservarea, la încurajarea actului de colecționare, atît pe linie de stat cît și pe calea persoanelor fizice. Cea mai mare parte a actualei avuții de patrimoniu cultural provine din colecții datorate unor oameni nu numai competenți dar și buni patrioți.

Se simte, totuși, nevoia, în viitor, a unei colaborări mai eficiente și lucrative între Secția de arhitectură și sistematizare, proiectare a municipiului și O.P.C.N. — M.B. în cadrul căreia să se adopte soluții și modalități optime, comune, în problemele conservării și valorificării fondului de monumente istorice și de arhitectură, astfel încît O.P.C.N. — M.B. să nu fie consultat doar facultativ sau în final, cu rol aproape de executor în materializarea deciziilor anterioare.

În privința monumentelor, lucrurile se pun cu mai multă stringență acum cînd au sporit enorm grija și preocuparea pentru aprofundarea cunoașterii istoriei, această carte de căpătii a națiunii.

S-au produs mari mutații demografice. Populația urbană a căpătat o importantă infuzie din lumea rurală. Sînt oameni stabiliți pentru prima oară în orașele țării, îndreptățiți și obligați să cunoască noul lor loc de trai, să-i știe valorile. O.P.C.N., muzeul, alți factori au îndatorirea să participe la informarea concetățenilor, să contribuie la cultivarea sentimentului lor de dragoste de patrie, partid și popor, de demnitate de a fi cetățean al României socialiste.

Se impune un program special de popularizare a monumentelor și locurilor istorice, a patrimoniului în general. Ministerul Turismului ar trebui să fie mai mult antrenat pentru a lua parte mai activă la popularizarea și întreținerea monumentelor. Va trebui, de pe acum, să gîndim asupra viitoarelor monumente ale mileniului III, opere care să illustreze mărețele realizări ale zilelor noastre.

Dr. PANAIT I. PANAIT,

directorul Muzeului de Istorie și Artă al municipiului București

JUDEȚUL ARGEȘ, UNUL DINTRE JUDEȚELE CU O BOGATĂ ACTIVITATE ÎN DOMENIUL CONSERVĂRII ȘI RESTAURĂRII MONUMENTELOR

Înainte de a menționa realizările obținute în conservarea și restaurarea monumentelor de cultură din județul Argeș, este nevoie, cred, să spun cîteva cuvinte despre zona căreia i se circumscriu aceste monumente. Pentru că, dacă Argeșul a fost hărăzit de natură cu frumuseți neasemuite, cumînd pe teritoriul său toate formele de relief, dispuse ca un uriaș amfiteatru ce coboară de la nord spre sud, el este, în același timp, o vatră de etnogeneză românească, cu profunde rezonanțe în istoria noastră multimilenară.

Zona Argeșului a înregistrat faze timpurii ale antropogenezei, atestate de materialul litic aparținînd culturii de prund descoperit pe văile rîurilor Argeș, Mozacu, Dîmbovnic, Neajlov. Intensa locuire a acestui spațiu, în perioada de începuturi, este relevată prin numerosul inventar arheologic neolitic din așezările de la Teiu, Popești, Surdulești sau cel din epoca bronzului de la Rîncăciova, Bucșanești, Stolnici, Zărnești, Șerbănești ș.a.

Continuitatea unor puternice comunități geto-dacice este dovedită, începînd din secolul al VI-lea î.e.n. și pînă la cucerirea romană, prin bogatele materiale arheologice descoperite la Tigveni și Cepari (pe Topolog), Radovanu și Vilcele (pe Argeș), Davidești, Conțești și Tițești (pe Argeșel), Cetățeni (pe Dîmbovița), Rîncăciova, Rociu etc. Dintre așezările geto-dacice de la sud de Carpați, cea de la Cetățeni, locuită fără întrerupere încă din secolul al III-lea î.e.n., marchează, alături de alte centre similare de pe cuprinsul țării, apogeul organizării politice a dacilor.

În Argeș se găsesc șapte din cele 13 castre romane de pe limesul transalutan care păstrează mărturie ale perioadei de stăpînire romană în Dacia și ale procesului de simbioză daco-romană.

Tezaurile monetare de la Săpata și Pitești, ceramica de factură provincială romană din secolul al IV-lea e.n., descoperită la Vrănești ș.a. sînt dovezi peremptorii ale continuității populației autohtone romanizate după